

Dr hab. inż. Zdzisław Szalbierz
Politechnika Wrocławska
Wydział Informatyki i Zarządzania
ul. Wybrzeże Wyspiańskiego 27
50-370 Wrocław
zdzislaw.szalbierz@pwr.wroc.pl

Wrocław, 10 września 2008

Opinia

o książce prof. dra hab. inż. Gerharda Bartodzieja i dra inż. Michała Tomaszewskiego pt. „POLITYKA ENERGETYCZNA I BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE”

Na rynku naukowych monografii z zakresu problemów rozwojowych energetyki pojawiła się nowa interesująca pozycja wydana przez Wydawnictwo Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych Energetyka i Środowiska pod auspicjami Komitetu Problemów Energetyki PAN. Jest to propozycja szczególna, w której Autorzy - prof. Gerhard Bartodziej i dr Michał Tomaszewski podejmują ważną z gospodarczego, społecznego, ale też politycznego punktu widzenia, problematykę polityki energetycznej w kontekście bezpieczeństwa energetycznego.

Recenzowana praca obejmuje 300 stron tekstu, który podzielono na 13 merytorycznych rozdziałów (w tym wstęp), uwagi końcowe i wykaz literatury. Na zestaw wykorzystanej literatury przedmiotu składa się ponad sto pozycji, w tym kilkadziesiąt pozycji w języku angielskim i niemieckim.

Złożoność nakładających się na siebie zagadnień polityki energetycznej i bezpieczeństwa energetycznego pozwala podkreślić odwagę badawczą Autorów, tym bardziej, że zmagają się oni z zagadnieniami technicznymi, ekonomicznymi, organizacyjnymi, społecznymi i w końcu politycznymi z perspektywy zarówno całego systemu gospodarczego i społecznego, jak i jego dekompozycji do gmin włącznie.

Warto zauważyć, że problemy gospodarcze, związane z zaspokajaniem potrzeb energetycznych, stały się bardzo doniosłe i angażują polityków, przedsiębiorców oraz środowiska naukowe. Nie ma przy tym jasnej odpowiedzi na pytanie: czy obecne problemy w efektywnym i sprawnym zaspokajaniu potrzeb energetycznych prowadzą nieuchronnie do deficytu ich źródeł, czy też są wyrazem zakłóceń w mechanizmie rozwiązywania bieżących i przyszłych problemów energetycznych? Recenzent pozwala sobie przy tym na postawienie tezy, że podstawowym czynnikiem powodującym zakłócenia w efektywnym i skutecznym zaspokajaniu potrzeb energetycznych są zakłócenia najpierw w stanowieniu, a następnie wykorzystywaniu mechanizmów kształtowania polityki energetycznej, występujące zarówno w poszczególnych państwach, jak ich ugrupowaniach.

Dokonana przez Autorów selekcja nasuwających się problemów obejmuje szeroki wachlarz zagadnień. Punktem wyjścia są rozważania dotyczące przesłanek polityki energetycznej oraz procesów zużycia poszczególnych rodzajów energii pierwotnej w świecie, ze szczególnym uwzględnieniem Unii Europejskiej (rozdz. 2 – 4). W rozdziałach od 5 do 7 podjęte zostały podstawowe zagadnienia bezpieczeństwa energetycznego. Składają się na nie podstawowe zagadnienia techniczne (rozdz. 5), związki pomiędzy polityką energetyczną a bezpieczeństwem energetycznym (rozdz. 6) oraz społeczne, polityczne, ekonomiczne i ekologiczne uwarunkowania bezpieczeństwa (rozdz. 6). Ta część pracy dotyczy zagadnień ogólnych zarówno w zakresie polityki energetycznej, jak i bezpieczeństwa energetycznego. Obejmuje ona problemy, u podstaw których leżą dyscypliny z wielu obszarów: techniki, ekonomii, ekologii, polityki i nauk społecznych. Pomimo tak dużego „rozproszenia” omawianej problematyki, uważam ją za interesującą. Celowe bowiem wydaje się zwrócenie uwagi na cały wachlarz nasuwających się problemów związanych z polityką energetyczną i bezpieczeństwem dostaw energii. W ten sposób opracowana synteza jest interesująca pod względem merytorycznym i faktograficznym, nie wyczerpuje jednak wszystkich problemów, pojawiających się w tym kontekście.

Część druga pracy (podział przyjęty przez recenzenta) otwiera obszerny (ponad 50 stron) rozdział 7 pod tytułem *Sposoby zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego*. Jest on szczególnie istotny. Wyróżnia bowiem obszary, w których należy poszukiwać metod i technik zwiększania poziomu bezpieczeństwa energetycznego oraz omawia zasadnicze instrumenty potrzebne do realizacji tego celu. Autorzy proponują w wybranych obszarach wskaźniki, które stanowią mogą podstawę do pomiaru poziomu bezpieczeństwa.

Rozdziały od 8 i 9 stanowią zwartą całość odnoszącą się do odnawialnych źródeł energii w kontekście bezpieczeństwa energetycznego. Rozdział 10 wprowadza w problematykę planowania zaopatrzenia w energię gmin. Jest to interesujący opis struktury diagnozy i planów z perspektywy bezpieczeństwa energetycznego w gminie oraz możliwości racjonalizacji kosztów zaopatrzenia w energię.

Rozdział 11 podejmując zagadnienia monitorowania poziomu bezpieczeństwa to w zasadzie propozycja wskaźników, przy pomocy których można określić w sposób ilościowy wybrane aspekty bezpieczeństwa energetycznego. W tym kontekście warto podkreślić potrzebę podjęcia pilnych badań nad oceną poziomu bezpieczeństwa w sposób ilościowy, wykorzystując do tego metody matematyczne (statystyczne, ekonometryczne, narzędzia pozwalające na ocenę poszczególnych ryzyk występujących w związku z zagrożeniem nim stanu bezpieczeństwa).

Przedmiotem rozważań, zawartych w rozdziale 12, jest analiza aspektów teoretycznych i praktycznych bezpieczeństwa energetycznego państwa z perspektywy procesów zachodzących w systemie elektroenergetycznym. Wagę podjętej tu problematyki wyraźnie akcentują awarie systemów elektroenergetycznych, czego znamiennym przykładem jest niedawna awaria sieci elektroenergetycznych w Szczecinie, która spowodowała przerwę dostaw energii elektrycznej dla znacznej części miasta. Istnieje przy tym rosnące zagrożenie występowania wyłączeń energii elektrycznej na znacznym obszarze bez podjęcia intensywnych działań dla poprawy systemu zasilania liniami przesyłowymi dużych aglomeracji miejskich.

Krótki rozdział 13 podkreśla rolę i znaczenie kwalifikacji, kompetencji czy też formułując myśl w szerszym kontekście „kapitału społecznego”, który wyraża szczególny rodzaj zobowiązania wszystkich osób – od polityków poczynając, na monterach urządzeń energetycznych skończywszy za pewne i sprawnie działające systemy energetyczne.

W czternastej, ostatniej części pracy przedstawiono w syntetyczny sposób uwagi końcowe oraz sformułowano wnioski wynikające z podjętych badań.

Należy podzielić opinię Autorów, że dla bezpieczeństwa energetycznego w polskich warunkach szczególne znaczenie mają: dopływ kapitału do sektora; zaniedbywane do tej pory procesy poszanowania energii; wykorzystanie lokalnych źródeł energii, a zwłaszcza odnawialnych; rozbudowa transgranicznych systemów przesyłania energii. Jeśli przyjmie się, że czynniki zostały określone właściwie, to w kolejnej odsłonie znaczenia nabierze odpowiedź na pytanie o racjonalny społecznie i uzasadniony ekonomicznie sposób rozwiązywania nasuwających się problemów.

Podsumowując, pragnę jeszcze raz podkreślić wysoki poziom merytoryczny poszczególnych rozdziałów. Dodatkowo rozważania mają charakter aplikacyjny i także dydaktyczny.

Przedstawioną pracę prof. dra hab. inż. Gerharda Bartodzieja i dra inż. Michała Tomaszewskiego rekomenduję w przekonaniu, że znajdzie czytelników zarówno wśród specjalistów pracowników uczelni, energetyków praktyków, ekonomistów, jak i działaczy samorządowych.

Zdzisław Szalbierz